

VERSLAG VAN DE 26^E JAARLIJKSE ZITTING 2017

Vastgesteld 28 juli 2017

Van dinsdag 4 juli tot en met zondag 9 juli 2017 vond in de Wit-Russische hoofdstad Minsk de 26^e jaarvergadering plaats van de parlementaire assemblee van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (verder: OVSE/OVSE-PA). ¹Het thema van de sessie was «Enhancing mutual trust and co-operation for peace and prosperity in the OSCE region.» Ongeveer 270 parlementariërs uit 58 lidstaten en 11 samenwerkingspartners spraken over de drie rapporten die dit jaar in de verschillende commissies centraal stonden. Daarnaast zijn een aantal losse supplementary items (in de vorm van concept-resoluties) zowel in commissie als in plenair verband besproken. Een belangrijk thema dat als een rode draad door de jaarvergadering liep was de moeizame relatie tussen Rusland en een aantal andere lidstaten van de OVSE(-PA). Zo kwamen de situatie op de Krim, het conflict in Oost-Oekraïne en de Russische dreiging ten aanzien van de Baltische staten veelvuldig aan de orde.

De leden van de delegatie vanuit het Nederlandse parlement arriveerden op verschillende momenten in Minsk. De delegatie bestond uit dhr. **Van Kappen** (waarnemend delegatieleider, VVD, EK), dhr. **Schrijver** (PVDA, EK), dhr. **Van den Bosch** (VVD, TK) en dhr. **Bouali** (D66, TK).

Standing Committee

Voorafgaand aan de officiële opening van de jaarvergadering vergaderde het Standing Committee en behandelde zij de jaarrapporten van de president van de OVSE-PA, mw. Muttonen, van de secretaris-generaal, dhr. Montella en van de penningmeester, mw. Barnett. Daarnaast werden 15 supplementary items besproken en toebedeeld aan de verschillende commissies van de OVSE-PA en werd besloten twee items apart te behandelen in plenaire samenstelling. Tijdens de bijeenkomst van het Standing Committee waren er nog geen Nederlandse parlementariërs aanwezig in Minsk. Ter informatievergaring is de bijeenkomst bijgewoond door de ambtelijke ondersteuning van de delegatie.

¹ De belangrijkste documenten en toespraken van deze jaarvergadering zijn te vinden op de website van de OVSE-PA: <https://www.oscepa.org/meetings/annual-sessions/2017-minsk-annual-session>

Een belangrijk onderwerp tijdens de bijeenkomst was de adoptie van de nieuwe financiële regeling van de OVSE-PA. De secretaris-generaal heeft, samen met de penningmeester, de afgelopen tijd een financieel reglement opgesteld. Dit reglement heeft als doel het verduidelijken van de financiële regels en procedures, het vergroten van de transparantie en het vergemakkelijken van het afleggen van verantwoording. Dit wordt bijvoorbeeld bereikt door de nieuwe mogelijkheid tot het aanstellen van externe accountants om de financiën van de OVSE-PA door te lichten. Aangezien er voorheen geen officieel financieel reglement bestond wordt de introductie van de nieuwe regels als een stap in de goede richting ervaren. Het overige overleg in het Standing Committee over de toedeling van de onderwerpen aan de commissies en plenaire vergadering, leidde tot de volgende uitkomsten:

Commissie I: Political Affairs and Security

1. Restoration of the sovereignty and territorial integrity of Ukraine – Artur Gerasymov, Oekraïne
2. Strengthening the role of the OSCE in countering terrorism – Nikolay Kovalev, Rusland

Commissie II: Economic Affairs, Science, Technology and Environment

3. Strengthening energy security in the OSCE region – Olga Bielkova, Oekraïne
4. Developing a timely and effective legislative, regulatory and administrative response to the emergence of new psychoactive substances – Boleslav Pirshtuk, Wit-Rusland
5. Drinking water: Fostering cooperation to protect a scarce resource adversely affected by climate change – Godfrey Farrugia, Malta
6. Observation of new voting technologies – Bjorn Soder, Zweden

Commissie III: Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions

7. Preventing child sexual exploitation online through advances in technology – Christopher Smith, Verenigde Staten
8. Multiculturalism – The role of cultural values in the development of democracy in the context of globalization – Tahir Mirkishili, Azerbeidzjan
9. Abolition of the death penalty – Isabel Santos, Portugal
10. The situation in Eastern Europe – Christian Holm, Zweden
11. The inadmissibility of discrimination and intolerance with regard to Christians, Muslims and members of other religions – Liudmila Narusova, Rusland

Plenair:

12. For a coherent, shared and responsible governance of migration and refugee flows – Filippo Lombardi, Italië
13. Migration – Alain Neri, Frankrijk
14. Promoting Gender Inclusive and Responsive Mediation – Hedy Fry, Canada

Een opvallend resultaat van de bijeenkomst was dat een supplementary item van Laurynas Kasčiūnas (Litouwen) niet op de agenda van de jaarvergadering werd geplaatst (de stemverhouding was 8 voor, 20 tegen). Onder de tegenstemmers was ook de voorzitter van de ad-hoc werkgroep over Wit-Rusland, dhr. Kent Harstedt. Hij gaf aan dat de inhoud van de resolutie geen recht deed aan de stappen die zijn gezet door Wit-Rusland.

De kritische resolutie had de titel «The situation in Belarus» en ging onder andere in op de nucleaire installatie die Wit-Rusland nabij de grens met Litouwen aan het bouwen is. Door de uitslag van de stemming kwam al vroeg tijdens de jaarvergadering een resolutie over het gastland te vervallen.

Tijdens de Standing Committee bijeenkomst is, op voorstel van president Muttonen, een ad-hoc werkgroep ingesteld binnen de OVSE-PA inzake terrorismebestrijding. Rusland had om een dergelijk voorstel gevraagd. Alle aanwezige delegaties stemden voor de instelling van deze werkgroep.

Verloop van de commissie- en plenaire vergaderingen

De volgende paragraaf gaat in op enkele belangwekkende gebeurtenissen tijdens de jaarvergadering.

Inaugurele opening

De officiële opening van de jaarvergadering werd gedaan door de president van Wit-Rusland, Aleksandr Grigoryevich Lukashenko. In zijn toespraak van ongeveer 30 minuten ging hij onder andere in op de status van de OVSE als organisatie, de instabiele veiligheidssituatie in Europa en de rest van de wereld en de ontwikkeling die Wit-Rusland de laatste jaren heeft ingezet. Lukashenko gaf op dit laatste punt zijn visie op een aantal Wit-Russische praktijken die in West-Europa worden veroordeeld. Zo noemde hij dat de eerder besproken kerncentrale voldoet aan alle veiligheidseisen en dat Litouwen meermaals is gevraagd betrokken te raken bij de ontwikkeling van de reactor. Daarnaast noemde hij dat, ondanks de internationale verontwaardiging, de toepassing van de doodstraf in Wit-Rusland het gevolg is van een democratisch volksreferendum en daarom niet genegeerd kan worden.

Migratie

Tijdens de Standing Committee bijeenkomst is besloten twee supplementaire items gelijktijdig te behandelen in de plenaire bijeenkomsten. Dit betrof de items van dhr. Lombardi (Italië) en dhr. Neri (Frankrijk). In dit debat kwamen belangrijke vragen naar voren als de mate van vrijwilligheid bij het nemen van besluiten over de opvang van migranten, de aanpak van de criminele sector die de massamigratie faciliteert en het eerlijk verdelen van de migratiedruk tussen de verschillende OVSE-PA lidstaten. Meermaals kwam de centrale rol van Turkije in de aanpak van deze problematiek naar voren. Het ging dan met name om de logistieke oplossingen die de Turkije-deal heeft opgeleverd en tegelijkertijd de bewaking van de rechten van migranten die vanwege deze deal in Turkije verblijven.

Mensenrechten

Voorafgaand aan de start van de jaarvergadering van de OVSE-PA vond er een side-event plaats over mensenrechten in Wit-Rusland. Deze bijeenkomst had een bijzonder karakter vanwege het feit dat Miklós Haraszti aanwezig was in het eerste panelgesprek. Deze speciale VN-rapporteur over mensenrechten in Wit-Rusland mocht zes jaar lang het land niet betreden vanwege zijn kritiek op het regime. De succesvolle organisatie van het side-event en de aanwezigheid van Haraszti werd dan ook uitgelegd als een positieve ontwikkeling op het gebied van de mensenrechten in het gastland.

De moeizame relatie tussen Rusland en Oekraïne kwam regelmatig tot uitdrukking in de debatten die zijn gevoerd tijdens de jaarvergadering. Het supplementary item «Restoration of the sovereignty and territorial integrity of Ukraine» van Artur Gerasymov (Oekraïne), dat werd besproken in de politieke commissie, werd voornamelijk als platform gebruikt om de relatie te bespreken. Het item veroordeelt de activiteiten van Rusland in het Krim-gebied en is zeer kritisch over het hybride-conflict dat is uitgebroken in het Donbas-gebied. De Russische delegatie stelde zich op het standpunt dat de afscheiding van de Krim van Oekraïne het resultaat is geweest van een interne opstand en dat de lokale bevolking daarna zelf heeft gekozen onderdeel uit te gaan maken van Rusland. Daarnaast noemde de delegatie dat Rusland geen rol speelt in het hybride-conflict in het Donbas-gebied en dat dit land daar dus ook niet op aangesproken kan worden. Ondanks de politieke tegenstand van Rusland (en een aantal bondgenoten waaronder Wit-Rusland en Kirgizië) is het supplementary item met succes toegevoegd aan de Minsk-declaratie. Bij de laatste stemming hierover gaf Rusland te laat aan dat zij tegen opname van het item was. Na protest van de Russische delegatie gaf de voorzitter aan dat het item reeds onherroepelijk onderdeel was gaan uitmaken van de Minsk-declaratie.

Item «The situation in Eastern Europe»

Het supplementary item van Christian Holm (Zweden) heeft op verschillende momenten tijdens de jaarvergadering tot politieke spanningen geleid. Op 4 juli bleek tijdens de Standing Committee bijeenkomst dat er een meerderheid bestond om de resolutie inhoudelijk te behandelen tijdens de jaarvergadering en werd besloten dit item door te geleiden naar de mensenrechten commissie. In de mensenrechten commissie is het supplementary item vervolgens uitgebreid besproken. De resolutie veroordeelt de mensenrechten situatie in Oost-Europa en maakt onder andere gewag van het hardhandig arresteren van demonstranten, geweld tegen LGBTQ-personen en de oneerlijk verlopen verkiezingen in Wit-Rusland in 2015 en 2016. Verschillende delegaties merkten op dat de definitie van Oost-Europa niet strookt met de titel van de resolutie die de term «Eastern Europe» bevat. Bovendien worden er bijzonder veel onderwerpen besproken in de resolutie, wat de resolutie zeer breed van aard maakt. Tegelijkertijd worden er slechts drie OVSE-lidstaten direct aangesproken in de resolutie, namelijk Rusland, Wit-Rusland en Azerbeidzjan. Dit leidde met name bij Oost-Europese lidstaten tot de conclusie dat er sprake lijkt van het toepassen van dubbele standaarden in de beoordeling van gebeurtenissen in West-Europa ten opzichte van Oost-Europa. De Russische delegatie maakte in dit kader de opmerking dat tijdens de G20-top in Hamburg ook demonstranten zijn gearresteerd en dat hier niet verantwoordigd op is gereageerd vanuit West-Europa. Ondanks de tegenstand van sommige Oost-Europese lidstaten bleek aan het einde van de bespreking in de mensenrechten commissie dat er een meerderheid was voor het aannemen van het item met inbegrip van een aantal amendementen. Daarmee kwam de behandeling van het supplementary item in de mensenrechten commissie ten einde.

In de afsluitende plenaire sessie over de adoptie van de Minsk-declaratie als geheel werd gesproken over het al dan niet toevoegen van de geamendeerde tekst van het eerder besproken item aan de slotverklaring van de Minsk-bijeenkomst. Wit-Rusland uitte het verzoek separaat te stemmen over de opname van het hiervoor besproken item in de eindtekst van de slotverklaring. Vanwege het feit dat op de laatste dag een aantal delegaties vertrokken waren, bleek de stemverhouding in de afsluitende plenaire bijeenkomst gewijzigd ten opzichte van de

voorgaande dagen (toen was er twee keer een meerderheid voor de resolutie). Uiteindelijk kwam de laatste stemming uit op 43 voor, 43 tegen en 18 onthoudingen (waaronder Nederland). Het reglement van orde van de OVSE-PA regelt dat een voorstel wordt afgewezen in het geval de stemmen staken. Daarmee maakt dit controversiële item over de situatie in Oost-Europa geen onderdeel uit van de Minsk-declaratie ondanks het feit dat het item met meerderheid van stemmen werd goedgekeurd in zowel het Standing Committee als de mensenrechten commissie.

Ten slotte

Stemming eindtekst

Op zondag werd er in de plenaire vergadering gestemd over de integrale eindtekst van de Minsk-declaratie. De eindtekst werd met een meerderheid van stemmen aangenomen. De delegatie van Rusland heeft tegengestemd. Twee parlementariërs uit de Wit-Russische delegatie en één uit de Italiaanse hebben ook tegengestemd.

Verkiezing vice-presidenten OVSE-PA

Na de adoptie van de Minsk-declaratie volgde een verkiezing van vier vice-presidenten van de OVSE-PA. De leden Cederfelt (Zweden), Dobre (Roemenië), Tidei (Italië) en Wicker (Verenigde Staten) zijn hierbij verkozen. De vijfde en laatst resterende kandidaat was Kovalev (Rusland) en werd niet verkozen.

Top functionarissen OVSE

Tijdens de afsluitende plenaire bijeenkomst sprak de waarnemend secretaris-generaal van de OVSE (Paul Bekkers) de parlementaire assemblee toe. Hij ging onder andere in op de vacante topposities binnen de OVSE. Vanwege meningsverschillen binnen de OVSE over de te benoemen kandidaten (met name tussen Oost- en West-Europa) zijn een aantal belangrijke posities van de organisatie op dit moment niet opgevuld. Het gaat om de secretaris generaal, de directeur van het Office for Democratic Institutions and Human Rights, de High Commissioner on National Minorities en de High Representative on Freedom of the Media. Dhr. Bekkers benadrukte het belang van de invulling van de hiervoor genoemde posities bij het effectief inzetten van de instrumenten die de OVSE tot haar beschikking heeft. Daarnaast noemde de secretaris-generaal de belangrijke rol die parlementariërs hebben in het versterken van de dialoogfunctie van de organisatie.

Dinerbriefing Nederlandse ambassade

Op vrijdag had de voltallige delegatie een dinerbriefing van de Nederlandse ambassadeur in Polen (Ron van Dartel) op de residentie van de Charge d'Affaires in Wit-Rusland (Paul van Oostveen). Tijdens deze bijeenkomst is stilgestaan bij de geschiedenis van de OVSE en de huidige stand van zaken in zowel de OVSE als de OVSE-PA. Daarnaast is de politieke en economische situatie in Wit-Rusland besproken. Op zaterdag heeft de Nederlandse delegatie het nieuwe kantoor van de Charge d'Affaires in Minsk bezocht.

Ontmoeting Israëlische delegatie

Op woensdag hadden de leden **Van Kappen** en **Schrijver** een besloten overleg met de Israëlische parlementariërs Berko (Likoed) en Razvozov (Yesh Atid).

De waarnemend voorzitter van de delegatie,
Van Kappen

De griffier van de delegatie,
Verstraten